

۸۴ درصد ثروت دنیا در اختیار ۱۲ درصد

صفحه ۸ را بخوانید

روزنامه خبری-تحلیلی، دانشگاهی صبح ایران
صدای نخبگان، نگاه جوانان

۱۶ صفحه
تیراژ ۴۰۰۰ تومان
شورستان‌ها و واحدهای
دانشگاهی ۱۵۰۰ تومان

شماره مسلسل ۳۹۴۶
شماره ۲۵ آذر ۱۳۹۹
۲۹ ربیع الثانی ۱۴۴۲
۱۵ دسامبر ۲۰۲۰
شماره ۳۳۰۸

www.fdn.ir | Tue | 15 Dec 2020 | vol.12 | No. 3208 | 16 Pages

سخنان رئیس جمهور در نشست خبری محدود با رسانه‌ها پر از تناقض بود

جهت اطلاع آقای روحانی

- باید در سی‌ان‌ان نوشت ما با متحدان مان برای گسترش مفاد توافق هسته‌ای کار خواهیم کرد و به استفاده از تحریم‌های هدفمند علیه برنامه موشکی ایران ادامه خواهیم داد
- حدود ۳۵ درصد رشدهای منفی اقتصادی پس از جنگ در دولت روحانی اتفاق افتاده است
- ۱۱ شکایت از نمایندگان مجلس و ۲۰۰ شکایت دولتی از افراد مختلف در قوه قضائیه ثبت شده است

عکس: تسنیم

بررسی تولیدات نسل تازه صداوسیما با موضوع خانواده به بهانه مجموعه مامان‌ها نگاه نو تلویزیون به خانواده؛ ایده خوب، اجرا معمولی

تله بی صدایی مناطق محروم از نمای نزدیک خطر تماشای خیالی بام‌نند بیشتر از گاندوی واقعی بلوچستان

معاون تحقیقات، فناوری و نوآوری دانشگاه آزاد در گفت‌وگو با فرهیختگان: ترس از قالب‌شکنی مانع تحول دانشگاه‌ها

یادداشت

یک شکست مهم دیگر سعودی‌ها در منطقه

کردن فشار بر قطر، بهبود روابط با بشار اسد در سوریه و ایجاد روابط با اسرائیل را دنبال می‌کند. محمدبن زاید بیشتر از ایران، از تاثیر اخوان المسلمین و دیگر اسلام‌گراها بر امنیت منطقه و پادشاهی‌هایی نظیر خودش می‌ترسد. او عمیقاً بی‌اعتماد به دوحه است و هنوز آماده نیست گناهان خیالی آن را ببخشد تا چه رسد به اینکه اجازه دهد با میانجی‌گری بین واشنگتن و تهران به مقامی بالاتر در منطقه دست بیابد.

عبدالله خالق عبدالله، استاد بازنشسته علوم سیاسی در امارات گفت مذاکرات بین ریاض و دوحه به نظر او نارس است که هنوز «گوششت و استخوانی» به تن آن ننشسته است. او گفت قطر رفتارش را تغییر نداده و هنوز وفادار به تروریست‌هاست. عبدالله گفت: «قطر نمی‌خواهد نارضایتی‌های همسایگان خود را به رسمیت بشناسد. ریاض و دوحه می‌توانند با هم مذاکره کنند اما این به معنای توافقی با ابوظبی نیست.» تحلیلگران از هر دو جریان در خلیج فارس (فارس) موافق این حرف او هستند. کریستین کوتس اولریخسن، همکار موسسه سیاست عمومی بیکر در دانشگاه رایس در زمینه خاورمیانه است و گفت: «من درحال حاضر نمی‌بینم که امارات در جریان کار باشد و این برای سعودی‌ها سخت خواهد بود تا امارات را ترغیب به امضای توافقنامه نهایی یا حتی توافق اولیه بکنند.»

عبدالله افزود: «قطری‌ها می‌خواهند نقشی گسترده‌تر و بزرگ‌تر را بازی کنند و این باعث آزار عربستان سعودی است که آنها می‌خواهند برتر از عربستان باشند. سعودی‌ها می‌گویند همان کاری را بکنید که اماراتی‌ها می‌کنند و در همان سطح خود است اما اگر به رویکردهای طرف‌های درگیر باشد، هر حل و فصلی در بهترین حالت موقتی خواهد بود. این به عهده بایند است تا اینکه متحدان آمریکا را در پشت‌سر سیاست خود نسبت به ایران متحد کند.»

امارات، مصر و بحرین اخوان را به‌عنوان یک سازمان تروریستی معرفی کردند.

پس وقتی که ولعهد سعودی محمدبن سلمان با کوشش دوست شد و متحدی خداداده در دولت ترامپ پیدا کرد، سعی کرد با وارد کردن فشار بر قطر هر دو تهدید را کاهش دهد. اما همچنان که بایند با سرزنش‌های علنی اش علیه عربستان سعودی و اغماض نسبت به ایران قدرت را به دست می‌گیرد، قطر هم خود را در موضعی بهتر می‌بیند و می‌خواهد اعتبارش را به‌عنوان بانی صلح به دست آورد. چند روز بعد از اینکه قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با حمله پهپادی آمریکا کشته شد (به شهادت رسید) و ترس از جنگ بین آمریکا و ایران افزایش یافت، امیر قطر تمیم‌بن حمد آل ثانی به تهران سفر کرد. برخی تحلیلگران این سفر را دلیلی بر سودمند بودن قطر برای آمریکا دانستند. به گفته کریگ از کینگز کالج لندن، دیدار امیر به اصرار آمریکا انجام شد و او توصیه به خویشتن‌داری کرد. کریگ گفت: «آمریکا از امیر خواسته بود برود و میانجی‌گری کند تا از افزایش تنش‌ها در خلیج فارس) خودداری شود.» ابوالدهاب از مرکز بروکینگز در دوحه افزود وزیر امور خارجه قطر بسا همین پیام به عراق رفت. او گفت: «مهم است که به یاد داشته باشیم وقتی آمریکا ژنرال ایرانی قاسم سلیمانی را در ژانویه سال ۲۰۲۰ کشت (به شهادت رساند)، وزیر امور خارجه قطر برای کاهش تنش‌ها به عراق رفت. رویکرد قطر در مورد تنش‌ها با ایران بر مبنای کاهش تنش است به‌جای اینکه خود را کنار بکشد.»

احتمال دارد قطر امید داشته باشد در این زمینه جایگاهی برتر از عمان به دست بیاورد اما شانس موفقیت آن کم است. عمان بین آمریکا و ایران در زمانی میانجی‌گری کرد که کانال‌های محرمانه برای بحث در مورد توافق هسته‌ای فعال شده بودند. هیچ دلیلی وجود ندارد که بایند بخواهد از عمان رو به قطر بیاورد مگر اینکه دوباره نیاز باشد کاری بین او و ایران انجام دهد. به علاوه، قطر به دلیل روابط مشکلش با عربستان سعودی و امارات گزینه کمترمطموعی است مخصوصاً اینکه هر دو کشور خواسته‌اند این بار درخصوص مذاکرات برای ازسرگیری توافق مورد مشاور قرار بگیرند.

شاید ولعهد محمدبن زاید در امارات برای دشمن بزرگ‌تری از محمدبن سلمان در عربستان باشد. این همان مردی است که کارها را در پشت صحنه انجام می‌دهد و سیاست‌هایی نظیر وارد

در لیبی می‌تواند عاملی برای پایان دادن به این درگیری‌های طولانی‌مدت باشد. مخصوصاً با توجه به نقشی که قطر به‌عنوان میانجی‌گر بین آمریکا و طالبان داشته، این کشور سعی کرده به عنوان میانجی‌گر اصلی منطقه خود را جایگزین عمان کند. نوحه ابوالدهاب، همکار مرکز بروکینگز در دوحه است و گفته سنگ بنای سیاست خارجی قطر این است که به‌عنوان قطب دیپلماسی عمل کند. او گفت: «این شامل مذاکرات رسمی و غیررسمی بین گروه‌هایی نظیر حزب‌الله و دولت لبنان در سال ۲۰۰۸، طالبان و دولت افغانستان و جدیدتر از همه حماس و فتح در سال ۲۰۲۰ و گروه‌های شورشی دارفو و دولت سودان در سال ۲۰۰۹ می‌شود. قطع کامل روابط با دیگر کشورها واقعا هیچ‌گاه از ویژگی‌های سیاست خارجی قطر نبود و من فکر نمی‌کنم این سیاست حتی در شرایط فعلی هم تغییر کند.»

قطر سومین مخزن بزرگ گاز طبیعی را در جهان دارد و با توجه به این دارایی توانسته به موفقیت محاصره را پشت‌سر بگذارد. با این حال، قطر به دنبال این است که تحریم برداشته شود تا بتواند پولی را که برای مسیرهای تجاری جایگزین از طریق هوا، دریا و خشکی هزینه می‌کند، برای آماده‌سازی جام جهانی ۲۰۲۲ بپردازد اما متوجه است که روابطش با ایران قطع نشود آن هم نه فقط از جهت میدانی گازی مشترکی که با این کشور دارد. این محاصره به‌نحو تناقض‌آمیزی وابستگی قطر را به ایران افزایش داد. از آنجایی که تحریم باعث شد تهیه کالاهای اساسی مورد تهدید قرار بگیرد، ایران نخستین کشوری بود که برای تهیه مواد ضروری همچون سزبجات پیش‌قدم شد و بنادر و حریم هوایی خود را روی قطر گشود. حتی اگر این محاصره هم برداشته شود، هیچ تضمینی نخواهد بود به‌اینکه دوباره وضع نشود و به‌نفع قطر است تا این در رانیمه‌ها نگه دارد. با این حال، عربستان سعودی از زمان انقلاب اسلامی در سال ۱۹۷۹ ایران را به‌عنوان یک تهدید می‌بیند زیرا این کشور خود را به‌عنوان الگو الهامی برای گروه‌های بی‌شمار مقاومت در سرتاسر خاورمیانه معرفی کرده است. با این حال، مقابله با اخوان المسلمین به دلیل موفقیت‌های این گروه در بهار عربی فوریت پیدا کرد. پادشاهی‌های منطقه خلیج فارس) به وحشت افتادند که خیزش بالامانع اخوان شرایطی را برای ناآرامی در داخل کشورهای آنها ایجاد کند و به همان سرنوشتی دچار شوند که موجب سرنوشتی مستبدانی نظیر حسنی مبارک در مصر شد. شاخه‌های محلی اخوان المسلمین تا بهار عربی تحمل می‌شدند اما این وضعیت تغییر کرد. عربستان سعودی،

می‌کرد. کل منطقه هم متحمل رقابت بین این کشورها شده بود چنان که قطر و امارات در چندین درگیری از جناح‌های مخالف حمایت می‌کردند.

آندریاس کریگ، استاد کینگز کالج لندن و تحلیلگر کشورهای خلیج فارس) است. او گفت دو طرف تا این حد توافق کرده‌اند که لحن کارزار رسانه‌ای علیه یکدیگر را پایین بیاورند. او افزود: «در گام دوم، عربستان سعودی به‌عنوان حسن‌نیت مرز هوایی یا زمینی را باز خواهد کرد.» ممکن است برخی از این اقدامات اعتمادساز در نشست این ماه شورای همکاری خلیج فارس) اعلام شوند اما اختلافات در قلب این مناقشه هنوز حل‌نشده باقی مانده‌اند. هسته اصلی این بحران روابط قطر با ایران، حمایت ادعایی آن از گروه‌های اسلام‌گرا به‌خصوص اسلام‌گراهای سیاسی اخوان المسلمین و استفاده ادعایی این کشور از شبکه خبری دولتی الجزیره برای انتشار پیام‌های اخوان المسلمین است که باعث ایجاد شورش‌های مردمی شده. قطع روابط با ایران و اسلام‌گراها تعطیلی الجزیره در میان ۱۳ درخواستی بود که عربستان سعودی برای پایان دادن به محاصره مطرح کرده بود و شبیه به دستورهای توییتی بود که والدین به فرزندان خیره‌سرخشان می‌دهند. این امر واقعیتی را در مورد شاهزادگان سعودی و اماراتی نشان می‌داد که پسرعموهای قطری خود را هم‌دیف با خود نمی‌بینند.

این یادداشت به علائق قطر برای بسازی در یک نقش جدید هم اشاره می‌کند و می‌گوید قطری‌ها می‌بایند خود را جایگزین عمانی‌ها به‌عنوان میانجی‌گر بحران‌ها در منطقه کنند. شاید دوحه حاضر شود برخی از بهران اخوان المسلمین را اخراج کند. این کاری بود که دوحه پیش از این در سال ۲۰۱۴ و به دلیل همین شکایت سعودی‌ها و اماراتی‌ها و قطع روابط انجام داده بود اما حاضر نخواهد شد سیاستش را برای حفظ کانال‌های ارتباطی با تمامی طرف‌ها در خاورمیانه پایان دهد. به‌جای این، دوحه سعی خواهد کرد برای غرب میانجی‌گری مفید در منطقه باشد؛ منطقه‌ای که بین جریان‌های مختلف پاره‌پاره و غرق در درگیری‌های خشونت‌بار شده است. تحلیلگران طرفدار قطر مدعی هستند روابط قوی دوحه با تهران و واشنگتن باعث می‌شود تا بتوانند برای تمایل رئیس‌جمهور منتخب جو بایدن جهت پیوستن به توافق هسته‌ای ایران، یک میانجی بالقوه خوب باشد. آنها همچنین می‌گویند روابط قطر با ترکیه و اهرم فشار آن در میان شورشیان سوری و نیروهای وفادار به دولت

فارین پالسی از نشریات مطرح در سطح جهان تحلیل جالب‌توجهی از ماجرای تحریم قطر توسط عربستان داشته که بررسی و مرور آن خالی از لطف نیست، یادداشتی که در آن اشاره شده عربستان سعودی با تکیه بر ترامپ بر تندروی‌های خود افزوده و حالا که دوران حاکمیت وی در کاخ سفید به پایان رسیده و اهداف در نظر گرفته‌شده عربستان محقق نشده است، تلاش می‌کند مسیرهای جدیدی را پیدا کند. بخش‌هایی از ترجمه این مقاله را در ادامه از نظر می‌گذرانید.

درحالی که عمر دولت ترامپ رو به پایان است، ریاض با شکستی که خورده سعی می‌کند ضررهای سیاست شکست‌خورده خود را کاهش دهد. وزیر امور خارجه آمریکا مایک پمپئو و جرد کوشنر، داماد و مشاور خاورمیانه‌ای رئیس‌جمهور دونالد ترامپ، در روزهای پایانی دولت و در آخرین تلاش برای متحدکردن کشورهای خلیج فارس) از منطقه دیدار کرده‌اند. عربستان سعودی و قطر با میانجی‌گری کویت به میز مذاکره بازگشته‌اند اما پیشرفت اندکی برای حل مناقشه سه‌ساله به دست آمده و محاصره تجاری و مسافرتی قطر توسط کشورهای چهارگانه عربستان سعودی، امارات متحده عربی، بحرین و مصر برداشته نشده است. سعودی‌ها و قطری‌ها با هم مذاکرت صمیمانه‌ای داشته‌اند و حتی وزیر امور خارجه سعودی پیام مجازی فرستاد مبنی بر اینکه توافقی «در دسترس» است. با این حال، تحلیلگران نسبت به حصول پیشرفتی در مذاکرات مشکوک هستند.

نتیجه مذاکرات طولانی مدت برای پایان دادن به محاصره قطر انتظارات را برآورده نکرده است. این برای آمریکا نیز ناامیدکننده بود زیرا درحالی که برای رسیدن به اهداف استراتژیکش در منطقه تقلا می‌کرد، متحدانش با هم درگیر شده بودند. برای نمونه، درحالی که ترامپ «فشار حداکثری» را بر ایران وارد می‌کرد تا اقتصاد این کشور را خفه کند، شرکت هواپیمایی قطر به‌نام قطر ایرویز به دلیل این محاصره مجبور به استفاده از حریم هوایی ایران بود و پرداخت‌های آن به اقتصاد ایران کمک